79163 - Sahih Hadisin Şartları

Soru

Sahih Hadisin Şartları Nelerdir?

Detaylı cevap

Allah’a hamd olsun.

Sahih hadisin iki kullanımı vardır:

Genel kullanım: Mütevatir, zatı için Sahih olanı ve başkasına Sahih olan hadisleri kapsar.

Hafız İbn Hacer şöyle diyor:

“Ve bilin ki hadis alimlerinin çoğu Hasen olan hadisleri Sahihten ayırmazlar.” “el Nüket” (1/480).

Özel Kullanım: Zatı için Sahih olanı ve başkasına Sahih olan hadisleri kapsar.

Ve şu şekilde tanımlanır:

Adalet ve zabt sahibi râvilerin kendileri gibi adalet ve zabt sahibi râvilerden muttasıl bir senetle rivayet ettikleri, şâz ve muallel olmayan hadisleri ifade eder.

Şayet zabt hafifse ve tam değilse o zaman el Hasan Lizatihi kategorisinde değerlendirilir. Birden fazla yol ile rivayet edilmişse el Hasan Ligayrihi kategorisine girer. Kaynak: El-Hafız İbn Hacer'in “Nukhbat Al-Fiker” kitabına bakınız.

Bu tanım gereğince Sahih Hadisin şartlarını şu şekilde özetlemek mümkündür:

1-Tüm râviler adalet sahibi olmalıdırlar.

2 Tüm râvileri zabt sâhibi kimseler olmalıdırlar.

3- Senedin ilk râvisinden son râvisine kadar herhangi bir yerinde kopukluk bulunmamalıdır. Her râvi kendinden önceki râviden duymuş olmalıdır.

4- Sened ve metinde şâz durumu olmamalıdır. Şazz'ın tarifi: Ravinin kendinden daha üstün bir raviye muhalefet etmemesidir.

5- Sened ve metinde illet olmamalıdır. İlletin tarifi: Hadisin sahihliğini zedeleyen gizli bir sebebin bulunmasıdır, bunu ancak uzman ve hadis imamları fark eder.

Bu şartların belirlenmesi, daha sonraki imamların hadis alimlerinin ifadeleri ve uygulamalarıyla birlikte yaptıkları çıkarımları sonucunda ortaya çıkmıştır. Dolayısıyla seleflerin sözlerinde bu şartların delillerini bulacaksınız.

Mesela İmam Şafii r.h (el Risâle 370-371) kitabında şöyle dedi:

Özel hadiste şu hususlar bulunmadığı müddetçe delil niteliğini taşımaz: Rivayet edenin dininde güvenilir olması, konuşmasında doğruluğuyla tanınması, rivayet ettiği sırada aklı başında ve kavramış olması, hadisin manalarını neyin ifade ettiğini bilmesi gerekir. Hadisi işittiği gibi aynı harflerle aktarır, manasına göre rivayet etmez çünkü eğer o manasına göre rivayet etmişse anlamının neye göre değişeceğini bilemez, belki de helâl olanı harama çevirir. Eğer onu harfleriyle okursa, o zaman onu isnat etmekten çekinecek bir sebep kalmaz. Hadisi, ezberinden rivayet ederse ezberlemeyi koruyacak, yazılı bir metin rivayet ederse kitabını koruyacak olması gerekir. Ezber ehli bir hadiste birleşirse onların rivayetine muvafakat eder. Müdellisler gibi bulaşmadığı ve güvenilir olmayan kişilerden hadis rivayet etmez.

Kendisi ve kendisinden rivayet ettiği kişiler, Nebi s.a.v'e ulaşana kadar tüm raviler, bu özellikte olmalıdır.

Hadiste bu şartlar yerine getirilirse, o zaman İbnü's-Salah'ın (r.h) rivayet ettiği gibi, alimlerin ittifakına göre bu sahih bir hadistir.

(Bakınız: El Mukaddime fi Ulum el Hadis 8, el Zehebi, El-Mukiza 24)

Bazı alimler bu şartlardan bazılarını eksiltmiştir:

İmam Malik ve Ebu Hanife Mürsel hadisi kabul etmişlerdir ve bu da hadisin son ravisine kadar bağlantı şartından feragat etmektir.

Bazı âlimler de işitmeyi ifade etmese de Müdellis'in hadisini kabul etmişlerdir.

Zehebi r.h “El-Mukiza 24” kitabında şöyle demiştir: Hadis alimleri, hadislerin şaz ve illetli olmamasını şart koşmuşlardır. Fıkıh alimlerinin usulüne göre bu konu tartışma konusudur. Zira birçok illeti kabul etmezler. (Bkz: Tedrib el Ravi1/68-75, 155).

Amaç şudur: Hadislerin sıhhati konusunda, alimler arasındaki görüş ayrılığı iki sebepten kaynaklanmaktadır:

Birincisi: Sahihliğin bazı şartları konusunda ihtilafları vardır ki bu şartların bir kısmından feragat eden kimse hiç kimsenin sahih demediği hadise sahih diyecektir.

İkincisi: Bu şartların belirli bir hadise uygulanması konusunda ihtilaf etmeleridir. Bazı râvîlerin adaleti/dürüstlüğü, rivayet zincirinin devamlılığı vb. konularında ihtilaf edebilirler.

Ve bilin ki yukarıda ifade edilen sahih hadisin şartları şeriattan delillerle ve akıldan delillerle desteklenmiştir. Bu şartlar salt taabbudi/kulluk gereği değildir, daha ziyade makul bir anlama ve amacı belirgin bir özelliğe sahiptirler. Binlerce âlimin çabalarının bir sonucu, kayıt altına almayla geçen üç asır ve sonrasındaki ileri düzey hadis âlimlerinin fikirlerinin bir özetidir.

Bu konuda daha fazla bilgi edinmek isteyen El-Hatib el-Bağdadi'nin "El-Kifaya fi İlm El-Rivaye" adlı kitabına başvurabilir.

En iyisini Allah bilir.